

Овечко Олександр
студент

Лукач Василь
к.пед.н., доцент

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МОНІТОРИНГУ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВНЗ

Розробка стратегії навчальних закладів у XXI столітті визначається необхідністю базувати свою діяльність на чітко визначених стратегічних цілях, адаптуванні до змін зовнішнього середовища, постійному перегляді обсягів, структури, програм ь видів наявних освітніх послуг.

У наш час створення систем управління якістю у ВНЗ відбувається на основі стандартів якості ISO 9001:2000, у яких одним із засобів управління та елементів системи визначено моніторинг якості. Моніторинг якості рекомендується розуміти як «відстеження, нагляд, спостереження; вимірювання або випробування через визначені часові інтервали з метою регулювання або управління процесами» [1]. Саме застосування моніторингу дозволяє знайти оптимальні шляхи підготовки висококваліфікованих фахівців.

У контексті нашого дослідження під моніторингом управління якістю навчального процесу вищого навчального закладу ми розуміємо елемент системи управління якістю навчального процесу ВНЗ, а також систему збору, обробки, збереження та розповсюдження інформації про стан навчального процесу чи окремих його елементів з метою інформаційного забезпечення управління та прийняття оптимальних управлінських рішень щодо підвищення ефективності функціонування складників навчального процесу, їхній взаємодії з метою досягнення очікуваних учасниками навчального процесу й запланованих результатів навчання, а також інноваційного розвитку навчального процесу.

Відповідно до цього, моніторинг управління якістю навчального процесу у вищому навчальному закладі характеризується можливістю:

- здійснювати багаторівневу оцінку ВНЗ у сфері забезпечення якості професійної підготовки своїх випускників;
- ставати основою для визначення стратегії забезпечення високої якості навчального процесу та подальшого розвитку ВНЗ.

Метою моніторингу управління якістю навчального процесу вищого навчального закладу є забезпечення ефективності управління навчальним процесом у результаті якого буде здійснено професійну підготовку висококваліфікованих фахівців конкурентоспроможних на вітчизняному та світовому ринку праці, що відповідатиме потребам особистості, суспільства та держави.

Напрям 3

«Досвід застосування та перспективи впровадження інновацій у вищій школі»

До завдань моніторингу управління якістю навчального процесу вищого навчального закладу відносимо:

- 1) розвиток системи управління якістю навчального процесу ВНЗ;
- 2) інформаційне забезпечення системи прийняття управлінських рішень на різних рівнях;
- 3) інформаційне забезпечення контролю й оцінки якості професійної підготовки студентів у навчальному процесі;
- 4) збір, систематизація, обробка та подання узагальнених результатів суб'єктам моніторингу відповідно до рівня їх компетенції;
- 5) аналіз тенденцій і прогнозування динаміки змін управління якістю навчального процесу вищого навчального закладу;
- 6) попередження негативних тенденцій в організації навчального процесу.

Об'єктом моніторингу управління якістю навчального процесу ВНЗ є навчальний процес та його складники (підпроцеси).

Предметом моніторингу є управління якістю навчального процесу вищого навчального закладу.

Суб'єктами моніторингу стають студенти, викладачі, управлінський склад ВНЗ. Вони різною мірою беруть участь в управлінні якістю навчального процесу, впливаючи на окремі його аспекти, але всі вони зацікавлені у визначенні якості навчального процесу та знаходженні ефективних управлінських рішень щодо її підвищення.

До важливих засад моніторингу управління якістю навчального процесу вищого навчального закладу відносимо також функції моніторингу,

які відображають широке коло його завдань та можливостей.

Дослідивши підходи О. Белкіна, Л. Качалової, Т. Лукіної, І. Скопилатова, О. Єфремова, Н. Байдацької, О. Островерх, М. Чандри та інших науковців ми визначили наступні функції моніторингу управління якістю навчального процесу ВНЗ, а саме:

- інформативно-аналітична, завдяки якій накопичується, всебічно аналізується інформація про стан функціонування навчального процесу та його окремих складників і розповсюджується серед суб'єктів моніторингу;
- контрольньо-оціночна, завдяки якій здійснюється контроль і оцінка певних характеристик функціонування навчального процесу, його якісних та кількісних показників, а також відповідність останніх заданим параметрам;
- діагностична, яка встановлює внутрішні й зовнішні чинники впливу на об'єкт моніторингу - навчальний процес, рівень відхилень від заданих параметрів та основні причини такого стану;
- коригувальна, яка уточнює встановлені завдання або окреслює можливі зміни у функціонуванні навчального процесу задля підвищення його ефективності та результативності;

Міжнародна науково-практична конференція «Виклики соціально-орієнтованої економіки в євроінтеграційних умовах»

- прогностична, яка пов'язана з передбаченням та обґрунтуванням процесів майбутнього розвитку навчального процесу й очікуваних від цього наслідків.

Реалізація зазначених функцій моніторингу управління якістю навчального процесу ВНЗ можлива на основі певних принципів, до яких, спираючись на позицію О. Мітіної, Т. Лукіної, В. Горба, С. Братченка, І. Найдьонової, Н. Круглової, Н. Байдацької та інших науковців, ми відносимо принципи науковості, безперервності, об'єктивності, валідності, діагностико-прогностичної спрямованості, систематичності, єдності управління та самоуправління.

Принцип науковості означає, що моніторингові дослідження здійснюються на науково обґрунтованих характеристиках.

Принцип об'єктивності полягає в максимальному виключенні суб'єктивних оцінок, врахування всіх позитивних і негативних результатів, створення рівних умов для студентів;

Принцип валідності характеризується повною та всеохоплюючою відповідністю встановлених контрольних завдань змісту матеріалу дослідження, чіткістю критеріїв виміру та оцінки, можливість підтвердження всіх результатів, отриманих різними способами контролю;

Принцип діагностико-прогностичної спрямованості означає, що процес отримання інформації ґрунтується на теоретичних, методологічних та практичних підходах властивих діагностиці управління якістю навчального процесу, а також має нормативно-пошуковий характер, що дає можливість співвіднести її із заздалегідь визначеною нормою, спрогнозувати подальший розвиток подій та майбутній стан навчального процесу й своєчасно вплинути на якість його функціонування.

Принцип систематичності передбачає регулярне проведення моніторингу всіх етапів та складників навчального процесу у визначеній послідовності та із застосуванням оптимальних форм, методів і засобів моніторингу.

Принцип єдності управління та самоуправління означає врахування інтересів усіх суб'єктів управління якістю навчального процесу вищого навчального закладу.

Таким чином, проведений аналіз наукової літератури встановив, що моніторинг управління якістю навчального процесу вищого навчального закладу є різновидом освітнього та управлінського моніторингу. Моніторинг управління якістю навчального процесу ВНЗ ми розглядаємо як систему, характерними ознаками якої є мета, завдання, об'єкт, предмет, суб'єкти моніторингу, функції та принципи. Моніторинг реалізується завдяки інформативно-аналітичній, контрольній-оціночній, діагностичній, коригувальній та прогностичній функцій, базуючись на принципах науковості, безперервності, об'єктивності, валідності, діагностико-прогностичної спрямованості, систематичності, єдності управління та самоуправління.

Напря́м 3

«Досвід застосування та перспективи впровадження інновацій у вищій школі»

Список використаних джерел

1. ДСТУ ISO 9001 - 2001. Система управління якістю. Вимоги. - К. : Державний стандарт, 2001. - 24 с.
2. Байдацька Н.М. Педагогічні умови моніторингу якості навчальних досягнень студентів у вищих навчальних закладах недержавної форми власності : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Байдацька Наталія Михайлівна. Вінниця, 2007. - 220 с.
3. Коробович Л.П. Педагогічні умови моніторингу результативності навчального процесу в системі педагогічного менеджменту приватного вищого навчального закладу: Автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.06 / Коробович Людмила Петрівна. - К., 2011. - 20 с.
4. Организация мониторинговых исследований в образовательных учреждениях: Научно-методическое пособие / под ред. С. Г. Кузенковой. - Новокузнецк: Институт повышения квалификации, 2004. - 108 с.